

Тема: Гриби: їстівні та отруйні. Правила збирання грибів

Мета: - формувати в учнів систему уявлень про гриби як царство живих організмів, про ознаки грибів, їх будову, класифікацію та різноманітність у своїй місцевості, про значення грибів у природі, про цінність їх для людей, про охорону грибів та правильність їх збирання;

- ознайомити учнів з поняттями їстівні та отруйні гриби; вчити виявляти ознаки грибів і за ними розпізнавати їстівні та отруйні гриби на малюнках;

-розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення, допитливість, пізнавальний інтерес, творчі здібності, емоційний настрій дитини; розвивати вміння висловлювати власні судження, обґрунтовувати висновки, вміння працювати самостійно і в групі;

- виховувати особистісні якості школяра, його екологічну культуру, бажання піклуватися про власне здоров'я, прагнення охороняти і примножувати природу рідного краю.

Корекційна мета: формувати та розвивати процеси аналізу та синтезу; активізувати мисленнєву діяльність; розвивати оптичну увагу, зорові та сенсорні функції, перцептивну активність учнів.

Обладнання: малюнки із зображенням грибів, муляжі їстівних грибів, лупи, зразки цвілевих і дріжджових грибів, роздатковий матеріал для кожного учня: вирізані картинки грибів; таблиця «Гриби: їстівні та отруйні», підручник «Я досліджую світ», презентація.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Формування компетентностей:

Загальнокультурну компетентність для вдосконалення знань про навколишній світ та його особливості.

Компетентність спілкування державною мовою для правильного використання термінологічного апарату.

Здоров'язберезувальну компетентність шляхом свідомого ставлення до власного здоров'я та до здоров'я інших.

Компетентність в природничих науках для формування в учнів практичних навичок дослідження та спостереження.

Компетентність уміння вчитися впродовж життя шляхом спостереження природних явищ, процесів.

Хід уроку

I. Розминка

1. Привітання

Продзвенів уже дзвінок,
Всіх покликав на урок.
Гостей наших привітаймо
І навчання починаймо.

Діти. Ми вам раді, люди добрі,
І вітаєм щиро вас.
Всіх запрошуєм ласкаво
На урок у другий клас.

2. Створення ситуації успіху

- Сьогодні до нашого класу завітало сонечко. Воно принесло нам свої промінчики з побажаннями. Давайте візьмемо промінчик і прочитаємо побажання. Отже, сонечко бажає вам на уроці бути: уважними, старанними, працьовитими, ініціативними, хоробрими. Яке слово-побажання принесло сонечко на своїх промінчика? (УСПІХ) Сонечко бажає вам успіху.

А щоб наша праця була успішною слід дотримуватися таких правил, пригадаймо їх.

Правило піднятої руки.

Дружня співпраця у групах.

Уважно слухати пояснення вчителя і учнів.

Активно та творчо працювати.

3. Хвилинка фенологічних спостережень

***Щоб урок наш розпочати,
треба нам погоду знати.***

- Слово надається черговому синоптику, який повідомить, яка погода та які природні явища чекатимуть на нас сьогодні.

Синоптик. У рідному краї панує осінь. Сьогодні вівторок – 19 листопада. За вікном... . В народі кажуть: «Листопад зимі двері відчиняє». А нашим гостям бажаємо: «Нехай проблеми та незгоди не роблять вам в житті погоди».

- ✓ Яка зараз пора року?
- ✓ Який місяць, число, рік?
- ✓ Як зашифровано можна назвати цю дату?
- ✓ Який сьогодні стан неба? (Ясно, хмарно, похмуро).
- ✓ Чи були зранку опади?
- ✓ Чи є сьогодні вітер? (Слабкий, помірний, сильний).

- Як повідомив наш синоптик, погода сьогодні чудова, атмосфера в нашому класі дуже приємна. Всі здорові, задоволені і готові до роботи.

11. Обґрунтування навчання

1. Мотивація навчальної діяльності

- Отже, наступний наш крок в країну «Природи»

Сьогодні на уроці ми відкриємо

Ще одну сторінку таємничого світу природи.

Навчимось його красу не руйнувати,

А примножувати, любити і оберігати!

2. Метод «Передбачення»

- Яку саме сторінку природи ми будемо відкривати, ви дізнаєтесь, коли відгадаєте загадку.

І великі, і малі

Повдягалися в брилі.

І дощу ці односторонні

Не бояться ані трішки.

Ліс – улюблений їх край,

А як звуться, відгадай!

- Вірно, це гриби. І один із цих лісових мешканців завітав до нас на урок.

3. Повідомлення теми і мети уроку

- Отже, сьогодні на уроці ми поговоримо про різноманітність грибного царства, будемо вчитися розпізнавати отруйні та їстівні гриби, дізнаємось, як правильно їх збирати. А також поміркуємо, для чого потрібні гриби і як їх охороняти. Ця інформація знадобиться у житті та допоможе уберегтися від отруєнь грибами.

111. Актуалізація опорних знань

1. Метод «Мікрофон»

- А щоб природа продовжувала відкривати нам свої таємниці, давайте пригадаємо, що ми про неї вже знаємо. Тож мікрофон до рук візьміть про природу розкажіть.

- ✓ Діти, давайте згадаємо, що таке природа?
- ✓ Якою буває природа?
- ✓ Назвіть ознаки живої природи. Кожен з вас має назвати одну ознаку, не повторюючи названі. (Народження, дихання, живлення, ріст, розмноження, відмирання).
- ✓ Які з названих ознак притаманні грибам? (Гриби ростуть, розмножуються, а отже і живляться, дихають, народжуються, відмирають).

Висновок. Гриби – це жива природа.

- ✓ Які царства живої природи ми з вами вивчали раніше?
- ✓ Гриби – це рослини чи тварини?

- Отак і вчені мікологи (мікологія – це наука про гриби: «мікос» грецькою гриби, «логос» - наука) довгий час не могли визначити до якої групи живих організмів належать гриби. За деякими ознаками гриби подібні рослинам, а за деякими – тваринам. Тому їх вважали морськими тваринами, травною без квітів. І лише в кінці 18ст., провівши безліч дослідів, дійшли ***висновку, що гриби – це не рослини і не тварини, а представники окремого царства живої природи.***

1V. Усвідомлення змісту

а) Будова гриба

- Давайте розглянемо будову одного із представників цього царства. І в цьому мені допоможуть експерти мікологічної служби.

Експерт. Подивіться, на малюнку добре всім відомий білий гриб. У нього коричнева шапінка і біла ніжка. Це плодове тіло гриба, що виростає з грибниці. Грибниця розташована в ґрунті і живить гриб поживними речовинами. Вона схожа на білі розгалужені ниточки. Це головна частина кожного гриба. Коли місяці спекотні або холодні, грибниця знаходиться у стані спокою. Гриби не ростуть. Сприятливими умовами для їх росту є волога і тепла погода.

Експерт (експеримент з губкою). Плодове тіло за своєю будовою дуже схоже на губку, і тому гриб, як губка, вбирає в себе всі шкідливі речовини з ґрунту й повітря.. Якщо довкілля чисте, то корисні речовини, а якщо брудне, засмічене – отруйні. І тоді навіть їстівні гриби можуть стати отруйними.

Висновок. Збирати гриби можна тільки в чистих місцях.

б) Способи розмноження

Експерт. Із частинок грибниці виростають нові гриби, так вони розмножуються. Збираючи гриби, не виривайте гриб з грибниці, щоб не пошкодити її. Гриб треба зрізати або обережно викрутити.

Експерт. Існує й інший спосіб розмноження – спорами. У кожного гриба під шапінкою є невидиме насіннячко – спори, яке розноситься вітром або тваринами на різні відстані. Спори попадають у ґрунт, а коли їх поливає дощик, проростають, утворюючи нову грибницю, з якої ростуть гриби. Ротуть вони дуже швидко і живуть близько 10днів.

Давайте допоможемо грибочкам прорости. Що для цього потрібно?

Фізкультхвилинка

Час прийшов для відпочинку

Проведем фізкультхвилинку...

І за парти тихо сіли.

в) Розповідь про їстівні та отруйні гриби.

- Світ грибів цікавий і різноманітний. Для багатьох із них домівка – ліс. Грибів у лісі безліч. Вони різні за формою, кольором, величиною, властивостями. Якщо зібрався в ліс по гриби потрібно знати, які з них їстівні, а які отруйні. Давайте розглянемо їстівні гриби.

БОРОВИК росте у ялиновому або сосновому лісі. Має коричневий оксамитовий капелюшок і міцну ніжку. Його називають ще білим грибом, тому що після сушіння він не темніє. За смаковими якостями не знає собі рівних. Цей гриб вважають царем грибів.

МАСЛЮК зазвичай росте у хвойних лісах і посадках, часто на узліссях, на добре освітлених сонячних галявинах, розташовуються цілими сім'ями, рідко поодиночі. Маслюк дістав таку назву із-за слизької поверхні, немов змащеної маслом, свого клейкого капелюшка. Маслюки – дуже смачні гриби.

ПІДБЕРЕЗНИК називається так тому, що росте у березових і мішаних лісах біля беріз. Має високу і тонку ніжку та світло-сіру або коричневату шапинку.

ПІДОСИЧНИК росте під осикою, також зустрічається в лісах з березою, дубом, сосною, ялиною. У нього висока ніжка та велика оранжево-червона шапинка. Якщо розрізати гриб, то його м'якоть починає швидко синіти, а потім – чорніти.

ЛИСИЧКИ поширені по всій Україні. Ростуть у хвойних та листяних лісах. Лисички жовтогарячого кольору з хвилястим капелюхом. Мають товсту низеньку ніжку. Лисички дуже приємні на смак, їх люблять і люди, і лісові тварини.

ОПЕНЬКИ ростуть на пенях, повалених деревах цілими сім'ями. Ці гриби мають світло-коричневі капелюхи і маленькі біленькі спіднички на тоненьких високих ніжках. Люблять опеньки не тільки люди, а й деякі лісові мешканці. Білочка сушить їх на гілках дерев, щоб поласувати ними взимку.

- Діти, як ви розумієте приказку «Всякий гриб до руки беруть, та не всякий в кошик кладуть»? **Вірно, не всі гриби можна споживати. Слід пам'ятати, що серед грибів є дуже небезпечні, отруйні. У лісах можна зустріти такі гриби, як мухомор, бліда поганка, несправжні опеньки та несправжні лисички.**

МУХОМОР найяскравіший з усіх грибів у лісі. Він стоїть на високій ніжці, шапинка у нього яскраво-червона з білими цятками. А чому його так назвали? Коли гриб виростає, його шапинка вигинається так, що стає схожою на тарілочку. Пройде дощ, і набереться в тарілочку вода. Настоїться вона на грибі і стане отруйною для мух. А ось для деяких звірів мухомор корисний. Ним, наприклад, лікуються лосі. Хай мухомори ростуть у лісі: і ліс прикрасять, і звірів полікують.

БЛІДА ПОГАНКА Таку назву гриб отримав даремно. Шапинка у нього зеленувата або білувата. Ніжка схожа на ніжку мухомора, вона росте наче з глечика, а вгорі на ній, як комірець, надіте біле кільце. Ніжка цього гриба має запах гнилої картоплини. Бліда поганка – смертельно отруйний гриб.

В природі також існують гриби-двійники. Це отруйні гриби, які маскуються під їстівні. Важливо вміти відрізнити несправжні гриби від їстівних.

ЇСТІВНУ ЛИСИЧКУ ВІД НЕСПРАВЖНЬОЇ можна відрізнити за кольором шапинки. У справжньої лисички вона оранжево-жовта або яєчно-жовта з вигнутими гофрованими краями. У несправжньої червонувато-оранжева з рівними краями.

НЕСПРАВЖНІ ОПЕНЬКИ на відміну від **ЇСТІВНИХ** не мають на своїй ніжці білої спіднички і колір їхніх шапинок жовто-зелений, а у їстівних – жовто-коричневий.

Але не варто збивати або розчавлювати отруйні гриби. Їх збирають білки, їдять кабани, олені, птахи, ними лікуються лосі. А червиві гриби – це «будинок» для личинок комах. Адже гриб – це кладова поживних речовин.

ЗАПАМ ЯТАЙТЕ! Гриби, які мають шапинку, ніжку і грибницю називають шапинкові. Я хочу познайомити вас ще з деякими незвичайними видами грибів.

Цвіль. Цей вид грибів з'явився на нашій планеті близько двохсот млн. років тому. Відкрийте баночку, візьміть лупи і роздивіться. Як ви думаєте, що це? Це гриби під назвою цвіль. Чи схожі ці гриби на шапинкові? Чому?

Експерт. Це гриби – карлики. Вони з'являються там, де висока температура та підвищена вологість. Цвіль може рости на стінах, продуктах. Ці гриби викликають у людей алергію, кашель, висипи. Проте з цвілевих грибів вчені навчилися виготовляти перший в світі антибіотик пеніцилін.

Дріжджі. А зараз згадайте аромат духмяного хлібу. Хто знає, що треба додати в тісто, щоб його спекти? На тарілочці під серветкою лежать дріжджі. Роздивіться їх, які вони?

Експерт. Дріжджі – це теж гриби. Вони бувають сухі або однородної маси. Ці гриби дуже швидко ростуть і розмножуються при наявності теплої води і цукру. Подивіться, я перед початком уроку в баночку з теплою водою і цукром додала дріжджі. Ось як вони вирости. Дріжджі додають в тісто, щоб воно швидко підіймалося, насичувалося киснем і хліб був пухкеньким.

- З якими видами грибів ми сьогодні познайомилися? Шапинкові гриби самий чисельний вид грибів. Наш лісовий гість приніс для нас багато цікавих завдань.

г) Прийом «Мозкова атака»

Цей грибочок непростий, цей грибочок лісовий

Він доріжку прокладає, знання наші перевіряє.

До кого грибочок попадає, той швиденько відповідає.

- ✓ Яка головна частина кожного гриба?
- ✓ На що схожа грибниця?
- ✓ Чому, збираючи гриби, не можна виривати гриб з грибниці?
- ✓ Як розмножуються гриби?
- ✓ Яку частину гриба людина споживає?
- ✓ Як називаються люди, які збирають гриби?
- ✓ Що вони беруть з собою до лісу?
- ✓ Чому саме кошик?

д) Робота в групах

1команда – працюватиме над створенням книжки « Їстівні гриби». До назв грибів треба відшукати і наклеїти відповідні малюнки грибів.

2команда – аналогічне завдання «Отруйні гриби».

БУДЬТЕ УВАЖНІ З ГРИБАМИ – ДВІЙНИКАМИ!

3команда – працюватиме з стратегією «Сенкан». Складатиме сенкан про гриби.

4команда - складатиме пам'ятку грибника, використовуючи слова з довідки.

- Діти, давайте разом з вами пригадаємо, про що треба пам'ятати, коли йдеш до лісу.

- Збирайте лише ті гриби, які вам добре _____.
- Не збирайте гриби в міських парках, скверах та поблизу _____.
- Не збирайте червиві та перестиглі _____.
- Не знищуйте _____ грибів. Особливо _____, ними лікуються дикі тварини.
- Зрізуйте гриби ножом, щоб не пошкодити _____.

Дізнавшись так багато про гриби,
Давайте ми підемо до лісу з вами.
Там пахне мохом і грибами.
І чимсь таким, що я не знаю,
Так тільки осінню буває.
Вітрець легенький повіває,
І листя з дерева злітає.
І тихо падають листочки
На стежку, на траву й грибочки.

е) Робота з загадками

- Як гарно в лісі! А ще краще, коли йдеш лісом й час від часу натрапляєш на гриби. Їстівні гриби ми будемо збирати в кошик, а отруйні залишати в лісі. Тож загадуйте по черзі загадки про гриби. А ми будемо відгадувати, знаходити їх в лісі і вирішувати, чи беремо ці гриби у кошик, чи залишаємо в лісі.

Шапка коричнева, ніжка міцна,

Гриб цей найкращий, і кожен це зна,

Тому бажає усякий грибник

В лісі великий знайти _____.

Виросли гриби прекрасні –

Капелюшки в них, мов в маслі.

І збирають грибники

Маслянисті _____.

В лісі виросли сестрички

Жовті та смачні _____

У лісі, в полі, біля ганку –

Скрізь росте біда_____.

Під березою грибочок,

Поряд мама і синочок...

З деревом вони куми,

Добре знаємо їх ми. _____

Ці стрункі грибочки

Зайняли пеньочки.

Шапинки в них кругленькі

Кличуть їх _____.

Він смачний про це всі знають,

Між грибами помічають.

Верх засмаглий, загорілий

Ніжка біла, дуже біла._____.

Маленький, чепурненький

Крізь землю пройшов,

Червону шапочку знайшов._____.

На моїй червоній шляпці

Білі цяточки ясні.

Я красивий, мов у казці,

Мене візьмете, ви? Ні!_____.

Діти! Хоч отруйний цей грибок –

Прикрашає він лісок,

Ним лікуються тварини,

Він корисний для людини.

Роблять ліки з мухомора!

Помагають вони хворим!

А ще мухомором ласують птахи: тетереви, глухарі, сойки. Тож нехай росте, не зривайте його! А наш кошик повен грибів. Справжньому грибникові ліс завжди радий, як другові, і грибів для нього не шкодує. Тож подякуємо йому за його дари та повертаймося до роботи.

V. Рефлексія.

а) Метод «Фішбоун»

- Діти, ми сьогодні багато нового дізналися про гриби. Тож дайте відповідь на запитання: «Чи корисні гриби?» **Проблема.** «Чи корисні гриби?»

Причини: окраса лісу

санітари лісу

корм для тварин

цінний продукт харчування

ліки

Факти: гарний настрій

очищують ліс

їдять білки, кабани

готують смачні страви

лікуються лосі,

пеніцилін

Висновок. Гриби приносять користь.

.

б) Оцінювання за допомогою дерева «Знань».

Ви сьогодні - МОЛОДЦІ!

Працювали гарно всі!

Дуже ви були старанні!

Отже, всі ви учні гарні!

І за труд ваш на уроці

Вам подякувати хочу.

А ліс осінній

Дари свої вам передав,

Смачного всім вам побажав.

Тож пригощайтесь, малята,

І гостей наших не забудьте почастувати.

Тест «Перевір себе»

1. Гриби – це...

а) рослини; б) тварини; в) особливе царство живої природи

2. Що не входить в будову гриба?

а) шапинка; б) ніжка; в) корінь

3. Назвіть найнебезпечніший гриб.

а) несправжні лисички; б) бліда поганка;

в) несправжні опеньки

4. Ви знайшли в лісі гриб, але не знаєте їстівний він чи отруйний. Що слід зробити?

а) залишити гриб на місці; б) збити ногою;

в) зрізати й узяти з собою

5. Виберіть зайвий гриб.

а) боровик; б) маслюк; в) мухомор

